

VIDES PĀRSKATS

**Stradu pagasta teritorijas
plānojumam (2005.-2017.)**

Vides pārskats

Stradu pagasta teritorijas plānojumam (2005.-2017.)

Projekts

Izpildītājs: Latvijas Universitātes Hidroekoloģijas institūts
Reģ. Nr. 000324595
Adrese – Miera iela 3,
Salaspils, LV 2169

Pasūtītājs: Stradu pagasta padome
Reģ. Nr. 9000025821
Adrese – "Margas", p/n Lejasstradi,
Gulbenes rajons, LV 4431

Latvijas Universitātes Hidroekoloģijas institūta
Direktors:

Juris Aigars

Z.V.

Projekta vadītāja:

Solvita Strāķe

Rīga, 2005. gada jūlijs

Anotācija

Stradu pagasta teritorijas plānojums izstrādāts laika posmam no 2005. līdz 2017. gadam un tas ietver teritorijas pašreizējā stāvokļa aprakstu, telpiskās attīstības pamatnostādnes, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus, kā arī detalizētu kartogrāfisko materiālu.

Atbilstoši spēkā esošajiem normatīviem, izstrādājot plānošanas dokumentu, nepieciešams veikt stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, kas analizētu plānoto darbību ietekmi uz vidi nākotnē. Vides pārskata izstrādes nepieciešamību un kārtību nosaka likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un Ministru kabineta 23.03.2004. noteikumi Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Vides pārskata sagatavošanā ņemtas vērā Latvijas starptautiskās saistības vides jomās, aktuālie vides politikas dokumenti un Latvijas Republikā spēkā esošie normatīvie akti.

Stradu pagasta teritorijas plānojuma (2005. – 2017.) stratēģiskās ietekmes uz vidi vides pārskatā analizēts vides stāvoklis un problēmas Stradu pagastā un teritorijas plānojuma nozīme minēto problēmu risināšanā. Īpaša uzmanība tiek pievērsta pagastā esošās bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un to plānotajai izmantošanai.

Saturs

1. Pamatinformācija.....	5
2. Stradu pagasta teritorijas plānojuma vides pārskata programma	7
3. Vides pārskata izstrādāšanas pamatprincipi un procedūra	9
4. Teritorijas plānojuma pamatnostādnes	9
4.1. Teritorijas plānojuma galvenie mērķi.....	9
4.2. Saturs izklāsts.....	10
4.3. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem.....	10
5. Vides aizsardzības mērķu integrēšana teritorijas plānojumā.....	11
5.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi.....	11
5.2. Nacionālie vides aizsardzības mērķi un to integrēšana pagasta teritorijas plānojumā.....	12
6. Patreizējā vides stāvokļa raksturojums.....	15
6.1. Atmosfēras gaisa kvalitāte.....	15
6.2. Virszemes un pazemes ūdens kvalitāte	16
6.3. Dzeramā ūdens kvalitāte.....	19
6.4. Atkritumu daudzums, raksturojums un to apsaimniekošana	20
6.5. Potenciāli piesārņoto teritoriju raksturojums un izvietojums.....	20
6.6. Teritorijas bioloģiskā daudzveidība un tās aizsardzība	20
6.7. Kultūrvēsturiskie objekti, to raksturojums un kultūrvēsturiskās vietas aizsardzība.....	23
6.8. Potenciālie riska objekti un teritorijas un to izvietojums	23
7. Vides stāvokļa vērtējums teritorijās, ko plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt	24
7.1. Briežu dārza atrašanās dabas lieguma teritorijā	24
7.2. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu stāvoklis Stāķu, Šķieneru, Stradu, Zeltelejas, Ceļmalu un Margu ciemā.....	24
7.3. Degradētās teritorijas Stradu pagastā	25
7.4. NATURA 2000 teritorijas Pededzes lejtece, Mugurves pļavas un Audīles meži	25
8. Teritorijas plānojumā paredzēto darbību ietekme uz vidi	25
8.1. Tiešās un netiešās ietekmes	25
8.2. Īslaicīgās un ilglaicīgās ietekmes	26
8.3. Summārās ietekmes	26
9. Ietekmes uz vidi samazināšana.....	27
9.1. Pašvaldības vides politika un vides aizsardzības normatīvi	27
9.2. Teritorijas plānojumā iestrādātās prasības ietekmes uz vidi minimizēšanai	27
10. Izvēlēto alternatīvu pamatojums.....	29
11. Priekšlikumi teritorijas plānojuma īstenošanas monitoringam.....	30
12. Kopsavilkums	30
Izmantotā literatūra.....	33

1. Pamatinformācija

Plānošanas dokumenta nosaukums	Stradu pagasta teritorijas plānojums
Pašvaldība	Stradu pagasta padome
Rajons	Gulbenes rajons
Iedzīvotāju skaits pašvaldībā	2163
Pašvaldības administratīvais centrs	Margas
Teritorijas lielums	17 351 ha
Pieguļošās administratīvās teritorijas	<ul style="list-style-type: none"> • Daukstu pag. • Rugāju pag. • Litenes pag • Stāmerienas pag. • Beļavas pag.
Nozīmīgākie autoceļi	<p>1.šķiras:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gulbene – Balvi – Viļaka – Krievijas rob. (P35) • Rēzekne – Gulbene (P36) <p>2.šķiras:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stāmeriena – Pļavnieki – Zeltaleja (V420) • Gulbene – Jaungulbene (V424)
Apdzīvotās vietas	<p>Ciemi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stāķi • Šķieneri • Stradi • Zeltaleja • Ceļmalas • Margas
Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas	<p>Valsts nozīmes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dabas liegums „Pededzes lejtece” (NATURA 2000 teritorija) • Dabas liegums „Mugurves pļavas” (NATURA 2000 teritorija) • Dabas liegums „Audīles meži” (NATURA 2000 teritorija)
Pagasta teritorijas plānojuma izstrādātājs	Stradu pagasta padome
Pagasta teritorijas plānojuma izstrādē un informācijas iegūšanā iesaistītās institūcijas	<ul style="list-style-type: none"> • LR Vides ministrijas Vides aizsardzības departaments • LR Vides ministrijas Vides pārraudzības valsts birojs • Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra • Dabas aizsardzības pārvalde • LR VZD Vidzemes reģionālā nodaļa • LR Zemkopības ministrijas Lauku atbalsta dienesta Ziemeļaustrumu reģionālās lauksaimniecības

	<p>pārvaldes Gulbenes nodaļa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gulbenes rajona padome • Stradu pagasta padome • Madonas reģionālā vides pārvalde • LU Bioloģijas fakultāte • LU Ģeogrāfijas fakultāte • AS „Latvijas gāze” • Valsts akciju sabiedrība „LATVENERGO” • SIA „Lattelekom”
Institūcijas un organizācijas, kam nosūtīts vides pārskata projekts	<ul style="list-style-type: none"> • Madonas reģionālā vides pārvalde • Dabas aizsardzības pārvalde • LR Vides ministrijas Vides pārraudzības valsts birojs

2. Stradu pagasta teritorijas plānojuma vides pārskata programma

Gulbenes rajona Stradu pagasta teritorijas plānojuma (2005. – 2017.) vides pārskata programma izstrādāta saskaņā ar likumiem „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un „Teritorijas plānošanas likumu” un Ministru kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (2004.03.23.) un Ministru kabineta noteikumiem Nr. 883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” (2004.10.19.) un Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts biroja lēmumu Nr. 66-p. „Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu” (2005.23.03.).

Objekta raksturojums

Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma objekts ir Gulbenes rajona Stradu pagasta teritorijas plānojums (2005. – 2017.). Stradu pagasta teritorijas plānojumu (2005. – 2017.) veido šādi dokumenti:

1. paskaidrojuma raksts;
2. teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi;
3. grafiskā daļa (kartogrāfiskā daļa);
4. pārskats par teritorijas plānojuma izstrādi.

Stradu pagasta teritorijas plānojums (2005. – 2017.) tiks pieņemts Stradu pagasta padomē pašvaldības saistošo noteikumu veidā.

Izstrādājamā Stradu pagasta teritorijas plānojumā (2005. – 2017.) tiks noteikta pagasta teritorijas plānotā un atļautā izmantošana un apbūves noteikumi. Vides pārskata izstrādāšana notiek paralēli ar Stradu pagasta teritorijas plānojuma (2005. – 2017.) 1. redakcijas sagatavošanu, apvienojot dokumentu sabiedriskās apspriešanas procesu. Vides pārskatā sagatavotā informācija par esošo situāciju vides jomā tiek iekļauta teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā.

Vides pārskata sagatavošana

Vides pārskats jā sagatavo atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (2004.03.23.) un šīs programmas prasībām. Vides pārskata projekts jā sagatavo četros eksemplāros. Vides pārskats pa vienam eksemplāram jā iesniedz izvērtēšanai Madonas reģionālajā vides pārvaldē un Dabas aizsardzības pārvaldei.

Vides pārskata izstrādātajam jā iepazīstina ar vides pārskata projektu profesionālās asociācijas un nevalstiskās vides organizācijas un jā noorganizē viena sanāksme, kurā ar vides pārskata projektu tiktu iepazīstināta sabiedrība. Vides pārskata izstrādātajiem ir jā sagatavo populārzinātnisks vides pārskata kopsavilkums iedzīvotājiem pēc iespējas, nelietojot tajā specifiskus tehniskos aprakstus un terminus. Minētais materiāls jā izvieto iedzīvotājiem pieejamās vietā Stradu pagasta padomē.

Vides pārskatā iekļaujamā informācija.

1. Vides pārskata sagatavošanas procedūras apraksts, informācija par iesaistītajām institūcijām, sabiedrības līdzdalību un rezultātiem.
2. Stradu pagasta teritorijas plānojuma (2005. – 2017.) mērķu un rīcību atbilstība starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem, kas saistīti ar ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu.

3. Stradu pagasta teritorijas plānojuma (2005. – 2017.) mērķu un rīcību atbilstība citiem plānošanas un vides aizsardzības dokumentiem (Nacionālajiem attīstības plāniem, reģiona attīstības plāniem, Nacionālajam vides aizsardzības politikas plānam, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam 2003. – 2012. gadam, Bioloģiskās daudzveidības nacionālajai programmai).
4. Stradu pagasta esošais vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots:
  - 4.1. Atmosfēras gaisa kvalitāte;
  - 4.2. Virszemes un pazemes ūdens kvalitāte;
  - 4.3. Dzeramā ūdens kvalitāte;
  - 4.4. Degradēto un potenciāli piesārņoto teritoriju raksturojums un izvietojums;
  - 4.5. Atkritumu daudzums, raksturojums un to apsaimniekošana;
  - 4.6. Teritorijas bioloģiskā daudzveidība un tās aizsardzība;
  - 4.7. Kultūrvēsturiskie objekti, to raksturojums un kultūrvēsturiskās vides aizsardzība;
  - 4.8. Potenciālie riska objekti un teritorijas un to izvietojums.
5. Vides stāvokļa vērtējums teritorijās – Stāķu, Šķieneru, Stradu, Zeltalejas, Ceļmalas un Margu ciemā, ko plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt.
6. Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas, to raksturojums un vērtējums.
  - 6.1. briežu dārza atrašanās dabas lieguma teritorijā;
  - 6.2. notekūdeņu attīrīšanas iekārtu stāvoklis Stāķu, Šķieneru, Stradu, Zeltalejas un Ceļmalas ciemā;
  - 6.3. degradētās teritorijas Stradu pagastā;
  - 6.4. NATURA 2000 teritorijas Pededzes lejtece, Mugurves pļavas un Audiles meži;
  - 6.5. kultūrvēsturiskie objekti un teritorijas.
7. Stradu pagasta teritorijas plānojuma (2005. – 2017.) paredzēto rīcību un teritorijas izmantošanas un to alternatīvu būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums, tanī skaitā, ņemot vērā tiešo, netiešo un sekundāro ietekmi, paredzētās darbības un citu darbību savstarpējo un kopējo ietekmi, īstermiņa, vidēji ilgu un ilglaicīgu ietekmi, kā arī pastāvīgo pozitīvo un negatīvo ietekmi. Novērtējumam jāietver ietekme uz cilvēkiem, viņu veselību, materiālajām vērtībām, kultūras, arhitektūras un arheoloģisko mantojumu, dabas un ainavas daudzveidību, augsnes kvalitāti, ūdens kvalitāti, gaisa kvalitāti un klimatiskajiem faktoriem.
8. Priekšlikumi risinājumiem, lai novērstu vai samazinātu Stradu pagasta teritorijas plānojuma (2005. – 2017.) paredzēto darbību negatīvo ietekmi uz vidi.
9. Stradu pagasta teritorijas plānojuma (2005. – 2017.) paredzēto rīcību vai zemes izmantošanas alternatīvu izvēles pamatojums.
10. Priekšlikumi monitoringam Stradu pagasta teritorijas plānojuma (2005. – 2017.) paredzētajām rīcībām un to īstenošanai.

3. Vides pārskata izstrādāšanas pamatprincipi un procedūra

Gulbenes rajona Stradu pagasta teritorijas plānojuma (2005. – 2017.) vides pārskats izstrādāts atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (2004.03.23.). Vides pārskats sagatavots, analizējot pagasta teritorijas plānojuma atbilstību vides aizsardzības saistošo noteikumu prasībām un pagasta teritorijas plānojuma izstrādē un informācijas iegūšanā iesaistīto institūciju nosacījumiem. Vides pārskats izstrādāts, balstoties uz pagasta teritorijas plānojuma dokumentos ievietoto informāciju par pagasta dabas apstākļiem, vides kvalitāti un attīstības iespējām, kā arī konsultējoties ar dabas aizsardzības speciālistiem, kuri veikuši īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādāšanu. Pagasta teritorijas plānojumā ievietotā informācija par vides kvalitāti un nozīmīgākajām vides problēmām ir pietiekama, kas kopumā dod iespēju novērtēt vides stāvokli pagastā. Papildus minētajai informācijai vides pārskata sagatavošanā tika izmantoti nacionālo monitoringu dati un potenciālās vides problēmas apsektas uz vietas.

Atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (2004.03.23.) prasībām Stradu pagasta teritorijas plānojuma (2005. – 2017.) vides pārskata sabiedriskā apspriešana paredzēta 2005. gada novembrī - decembrī. Informācija par minēto pasākumu tiks ievietota laikrakstos „Latvijas Vēstnesis” un „Dzirkstele”. Vides pārskats un Stradu pagasta teritorijas plānojums (2005.-2017.) tiks ievietots Gulbenes rajona padomes mājas lapā. Vides pārskats atzinuma sniegšanai tiks nosūtīts Dabas aizsardzības pārvaldei un Valsts vides dienesta Madonas reģionālajai pārvaldei.

4. Teritorijas plānojuma pamatnostādnes

Stradu pagasta teritorijas plānojums (2005. – 2017.) ir Stradu pagasta administratīvās teritorijas plānojums, kurā attēlota teritorijas pašreizējā izmantošana, noteikta plānotā (atļautā) izmantošana.

Teritorijas plānojums izstrādāts, pamatojoties uz Stradu pagasta padomes 2004. gada 10. novembra sēdes lēmumu "Par Stradu pagasta teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanu". Stradu pagasta teritorijas plānojuma izstrādāšana uzsākta saskaņā ar Latvijas Republikas likumu "*Teritorijas plānošanas likums*" (22.05.2002.) un pamatojoties uz Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem (Nr. 883.) "*Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi*" (19.10.2004).

4.1. Teritorijas plānojuma galvenie mērķi

Teritorijas plānojuma mērķi izriet no Stradu pagasta teritorijas attīstības mērķa – nodrošināt iedzīvotājus ar atbilstošiem dzīves un darba apstākļiem sakārtotā, drošā un veselīgā vidē.

Teritorijas plānojuma galvenie mērķi:

- nodrošināt Stradu pagasta teritorijas racionālu izmantošanu, kas veicinātu līdzsvarotu pagasta ekonomisko attīstību un saglabātu vidi atbilstoši valsts un pašvaldības ilgtermiņa prioritātēm;
- veicināt kvalitatīvas dzīves vides veidošanos Stradu pagasta iedzīvotājiem un sabiedrībai kopumā;

- garantēt zemes īpašnieku un lietotāju tiesības izmantot un attīstīt savu īpašumu vai lietošanā nodoto zemi saskaņā ar teritorijas plānojuma nosacījumiem;
- nodrošināt sabiedrībai iegūt informāciju, izteikt savu viedokli un piedalīties teritoriju plānojuma izstrādāšanas procesā.

Izstrādājot teritorijas plānojumu ņemti vērā nacionālā, plānošanas reģiona un rajona pašvaldības līmeņa plānošanas dokumenti un pamatnostādnes, kā arī vides aizsardzības institūciju viedokļi.

Ievērojamu daļu Stradu pagasta teritorijas aizņem valsts nozīmes un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (Pededzes lejtece, Mugurves pļavas, Audīles meži), līdz ar to viens no nozīmīgākajiem uzdevumiem, izstrādājot Stradu pagasta teritorijas plānojumu, ir sabalansēt pagasta ekonomisko un infrastruktūras attīstību ar nepieciešamību saglabāt minētās dabas teritorijas.

4.2. Satura izklāsts

Stradu pagasta teritorijas plānojums tiek izstrādāts laika periodam no 2005. līdz 2017. gadam, to plānots pabeigt un apstiprināt 2006. gada maijā. Plānojumu izstrādā Stradu pagasta padome, piesaistot Gulbenes rajona padomes speciālistus.

Plānojuma izstrādei analizēta pieejamā kartogrāfiskā un dokumentālā informācija par Stradu pagastu kopumā, kā arī par atsevišķām tā teritorijām.

Teritorijas plānojums strukturēts vairākās sadaļās:

1. Teritorijas pašreizējās izmantošanas apraksts un teritorijas attīstības priekšnoteikumi;
2. Teritorijas plānojuma risinājumu apraksts un pamatojums;
3. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi;
4. Pārskats par vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma izstrādi;
5. Grafiskā daļa.

4.3. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

Stradu pagasta teritorijas plānojums izstrādāts ievērojot nacionālos tiesību aktus, Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programmu (2002.), Vidzemes reģiona telpiskās struktūras plānu (2004.), Gulbenes rajona teritorijas plānojuma ieteikumus (2002.), Stradu pagasta sociāli ekonomiskās attīstības programmu (2002.) un dabas lieguma „Pededzes lejtece” (2002. gads) dabas aizsardzības plānu.

5. Vides aizsardzības mērķu integrēšana teritorijas plānojumā

5.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi

Starptautiskie mērķi vides aizsardzības jomā ir ietverti starpvalstu konvencijās un Eiropas Savienības direktīvās.

Konvencijas par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību – Bernes konvencijas (1979.) mērķi ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība. Īpaši uzsverot apdraudēto un izzūdošo sugu aizsardzību.

Konvencija par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi – Ramsāres konvencija (1971.) definē mitrājus un ūdensputnus. Šīs konvencijas izpratnē ar mitrājiem saprotam palienes, zāļu un kūdras purvus vai ūdeņu platības - dabiskas vai mākslīgas, pastāvīgas vai pārplūstošas, kurās ir stāvošs vai tekošs ūdens, saldūdens, iesāļš vai sāļš ūdens, t.sk. jūras akvatorijas, kuru dziļums bēguma laikā nepārsniedz 6 metrus. Konvencijas izpratnē ūdensputni ir putni, kuri ekoloģiski ir atkarīgi no mitrājiem, tāpēc nepieciešama to aizsardzība.

Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību – UNESCO konvencija (1972.) definē jēdzienu „dabas mantojums”:

- dabas pieminekļi – fizikāli vai bioloģiskie veidojumi vai šādu veidojumu grupas ar īpašu, universālu estētisku vai zinātnisku vērtību;

- ģeoloģiski vai fizioģeogrāfiski veidojumi un stingri noteiktas zonas, kas ir kādas apdraudētas augu vai dzīvnieku sugas dzīves vieta, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no zinātnes vai saglabāšanas viedokļa;

- dabas teritorijas, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no zinātnes, saglabāšanas vai dabas skaistuma viedokļa.

Valsts pienākums ir nodrošināt kultūras un dabas mantojuma un, kas atrodas tās teritorijā, identifikāciju, aizsardzību, konservāciju, popularizāciju un nodošanu nākamajām paaudzēm. Tādēļ maksimāli jāizmanto esošie valsts resursi un nepieciešamības gadījumā izmantojot starptautisko, tajā skaitā jebkuru tai pieejamo finansiālo, māksliniecisko, zinātnisko un tehnisko palīdzību.

Lai nodrošinātu pēc iespējas efektīvāku kultūras un dabas mantojuma aizsardzību, konservāciju un popularizāciju, šīs konvencijas dalībvalstis iespēju robežās un atbilstoši katras valsts apstākļiem centīsies:

- īstenot atbilstošu politiku, kuras mērķis būtu piešķirt kultūras un dabas mantojumam zināmas funkcijas sabiedrības dzīvē, kā arī iekļaut šī mantojuma aizsardzību plānošanas programmās;

- izveidot, ja tādu nav, vienu vai vairākus kultūras un dabas mantojuma aizsardzības, konservācijas un popularizēšanas dienestus ar atbilstošu personālu un līdzekļiem;

- attīstīt zinātniskos un tehniskos pētījumus, lai valsts spētu novērtēt un novērst kultūras un dabas mantojumam draudošās briesmas;
- veikt atbilstošus juridiskus, zinātniskus, tehniskus, administratīvus un finanšu pasākumus, lai atklātu, aizsargātu, konservētu, popularizētu un atjaunotu šo mantojumu;
- atbalstīt nacionālo un reģionālo centru izveidošanu un attīstību, kas sagatavo speciālistus kultūras un dabas mantojuma saglabāšanas jomās un veicina attiecīgus zinātniskos pētījumus.

Konvencijas par bioloģisko daudzveidību – Riodežaneiro konvencijas (1992.) uzdevumi ir, kas veicami saskaņā ar tajā ietvertajiem atbilstošajiem nosacījumiem, ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana un godīga līdztiesīga ģenētisko resursu patērēšanā iegūto labumu sadale, ietverot gan pienācīgu pieeju ģenētiskajiem resursiem, gan atbilstošu tehnoloģiju nodošanu, ņemot vērā visas tiesības uz šiem resursiem un tehnoloģijām, gan pienācīgu finansēšanu.

Saskaņā ar šo konvenciju dalībvalstis apņemas:

- izstrādāt vai pielāgot jau esošās valstiskās stratēģijas, plānus vai programmas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un tās ilgtspējīgai izmantošanai, kurās noteikti jāatspoguļo šajā konvencijā izvirzītie uzdevumi, kuri attiecas uz konkrēto līgumslēdzēju pusi;
- iekļaut iespēju un vajadzību robežās bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un dzīvās dabas ilgtspējīgu izmantošanu atbilstošos nozaru un starpnozaru plānos, programmās un politikā.

Konvencijas par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību – Bonnas konvencijas (1979.) mērķis ir aizsargāt migrējošās savvaļas dzīvnieku sugas visā to areālā. Konvencijas dalībvalstīm ir jāveic pasākumi, lai saglabātu apdraudēto migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu nepieciešamos biotopus un, ja nepieciešams, tos atjaunotu, kā arī, pēc iespējas jācenšas novērst to darbību vai traucējumu sekas, kas nopietni apgrūtina vai pat aizkavē migrācijas.

Konvencijā iekļautas arī tās migrējošās sugas, kurām ir nelabvēlīgs aizsardzības statuss un kuru aizsardzībai un apsaimniekošanai ir nepieciešama papildu vienošanās, kā arī tās sugas, kuru aizsardzībai statusu varētu ievērojami uzlabot starptautiskā sadarbība.

Eiropas Padomes direktīvas 92/43/EEK (Natura 2000) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes, savvaļas faunu un floru dalībvalstu teritorijā. Pasākumi direktīvas ietvaros tiek izstrādāti ar mērķi saglabāt un atjaunot Eiropas kopienai nozīmīgas dabiskās dzīvotnes, savvaļas floru un faunu. Direktīva ir pamatā aizsargājamo teritoriju tīkla *Natura 2000* izveidošanai, kas nodrošina Eiropai nozīmīgo dabisko dzīvotņu veidu saglabāšanu un atjaunošanu dabiskās izplatības areālā. *Natura 2000* tīkls ietver īpaši aizsargājamās teritorijas, ko dalībvalstis klasificējušas, ievērojot **Direktīvu 79/409/EEK** par savvaļas putnu aizsardzību.

5.2. Nacionālie vides aizsardzības mērķi un to integrēšana pagasta teritorijas plānojumā

Nacionālie vides aizsardzības mērķi ir noteikti **Nacionālajā vides politikas plānā 2004. – 2008.gadam**. Tajā ir dots Latvijas vides raksturojums, noteiktas būtiskākās problēmas un politikas mērķi, no kuriem vairāki ir aktuāli arī Gulbenes rajona Stradu pagastā.

Vieni no svarīgākiem vides aizsardzības mērķiem ir saistīti ar **ūdens kvalitātes aizsardzību un uzlabošanu:**

- aizsargāt ūdens ekosistēmu un no ūdens atkarīgās sauszemes ekosistēmas un mitrājus;
- veicināt ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu izmantošanu;
- nodrošināt labu virszemes un pazemes ūdens kvalitāti, samazināt esošo piesārņojumu un novērst tālāku piesārņojumu.

Stradu pagasta virsūdeņu kvalitāte šobrīd vērtējama kā ļoti laba. Virsūdeņu piesārņošanas risks Stradu pagastā saistīts ar notekūdeņu attīrīšanas iekārtu stāvokli ciemos un lauku teritorijās. Teritorijas plānojumā ūdens kvalitātes jautājumiem pievērsta pastiprināta uzmanība. Stradu pagasta teritorijas plānojums (2005. – 2017.) paredz veidot centralizētu ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu Ceļmalas, Palienu, Šķieneru, Margu un Stāķu ciemos, to pievienojot Gulbenes pilsētas attīrīšanas iekārtām.

Valsts noteiktie **bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un veicināšanas politikas mērķi:**

- saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabisko struktūru daudzveidību;
- saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību;
- saglabāt lauksaimniecības augu un dzīvnieku šķirņu daudzveidību, veicināt to raksturošanu un izmantošanu;
- pilnveidot dabas aizsardzības sistēmu;
- veicināt tradicionālās ainavu struktūras saglabāšanu;
- nodrošināt dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu izmantošanu.

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas mērķis Stradu pagastā saistāms ar īpaši aizsargājamo teritoriju izveidošanu. Šobrīd pagasta teritorijā atrodas 3 dabas liegumi un Natura 2000 teritorijas „Pededzes lejtece”, „Mugurves pļavas”, „Audīles meži”, 18 mikroliegumi un 14 dižkoki. Pašreizējā un plānotā teritorijas izmantošana nodrošina minēto teritoriju saglabāšanu un aizsardzību.

Svarīgākie vides aizsardzības politikas mērķi **mežsaimniecības** jomā ir aktuāli arī Stradu pagastā:

- Saglabāt meža daudzveidību un ekoloģisko funkciju kvalitāti klimata un ūdens regulēšanā, kā arī augsnes aizsardzībā;
- Paaugstināt meža īpašnieku, apsaimniekotāju un sabiedrības zināšanas par meža bioloģiskās daudzveidības un meža ekoloģisko funkciju nozīmību.

Abi mērķi tiek realizēti Stradu pagasta īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos.

Zivsaimniecībā viens no mērķiem ir saglabāt Latvijas ūdeņu bioloģisko daudzveidību un populāciju struktūru. Saskaņā ar Ministru Kabineta noteikumu nr. 118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” (2002. gada 12. marta) 2. pielikumu Tirzas posms no Liezeres-Druvienas ceļa tilta līdz grīvai un Pededze no valsts robežas līdz grīvai ir iekļautas prioritāro zivju ūdeņu sarakstā.

Stradu pagasta teritorijā ir konstatētas smilts atradnes, tādēļ aktuāli ir **zemes dzīļu ilgtspējīgas izmantošanas** mērķi:

- nodrošināt racionālu, vidi saudzējošu un ilgtspējīgu zemes dzīļu izmantošanu;
- veicināt pašvaldību un zemes īpašnieku līdzdalību zemes dzīļu ilgtspējīgā izmantošanā;

- veicināt informācijas apkopošanu par mūsdienu ģeoloģiskajiem procesiem un tās izmantošanu teritorijas plānojuma izstrādāšanā;
- veicināt jaunu un mūsdienīgu ģeoloģiskās vides stāvoklim atbilstošu datu sagatavošanu.

Vides aizsardzības jomā svarīgi ir **atkritumu apsaimniekošanas** mērķi:

- ierobežot atkritumu rašanos un samazināt apglabājamo atkritumu daudzumu, veicinot to pārstrādi vai atkārtotu izmantošanu;
- nodrošināt atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā vietā;
- veicināt atkritumu apstrādi pēc iespējas tuvāk to rašanās vietām;
- veicināt šķirotas atkritumu savākšanas sistēmas ieviešanu pašvaldībās;
- informēt un izglītēt iedzīvotājus un uzņēmējus par atkritumu apsaimniekošanas jautājumiem.

Teritorijas attīstībā liela nozīme ir **piesārņoto vietu apzināšanai, izpētei un sanācijai**. Šo pasākumu mērķi ir:

- novērst vai mazināt iepriekšējās militārās vai saimnieciskās darbības rezultātā radušos piesārņojumu un tā kaitīgo ietekmi uz cilvēka veselību, īpašumu, vidi un bioloģisko daudzveidību;
- panākt augsnes, grunts, pazemes un virszemes ūdeņu kvalitātes uzlabošanu piesārņotajās vietās;
- nepieļaut piesārņoto vielu iekļūšanu virszemes un pazemes ūdeņos;
- atjaunot un uzlabot vides kvalitāti piesārņotajās vietās;
- teritoriju plānošanā ņemt vērā esošo vides piesārņojumu;
- noteikt reālo zemes vērtību un atbilstošu nekustamā īpašuma nodokli, ņemot vērā piesārņotības pakāpi.

Tūrisma nozarē galvenie vides politikas mērķi ir:

- nodrošināt ilgspējīgu tūrisma attīstību, kas radītu nozarei papildus izaugsmes iespējas un ļautu izmantot Latvijas tūrisma svarīgākos resursus;
- turpināt vides pārvaldības sistēmu ieviešanu tūrisma nozarē;
- veicināt vienotas tūrisma informācijas sistēmas izveidošanu;
- veicināt dabas, lauku, dziednieciskā, ekotūrisma, velotūrisma un ar to saistītās infrastruktūras attīstību;
- veicināt optimālu resursu izmantošanu, samazinot slodzi uz vidi.

Stradu pagastā ir labi priekšnosacījumi dabas un ekotūrisma attīstībai, tomēr aktīvāku pagasta teritorijas izmantošanu tūrismā ierobežo atbilstošas infrastruktūras trūkums.

Vides jautājumu risināšanā liela nozīme ir sabiedrības līdzdalībai, tāpēc virkne politikas mērķu ir saistīta ar **vides informāciju un sabiedrības līdzdalību**:

- nodrošināt aktīvāku sabiedrības līdzdalību ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā;
- nodrošināt vides informācijas izmantošanu un analīzi normatīvo aktu izstrādes un politikas lēmumu pieņemšanas procesā un politikas efektivitātes izvērtēšanā.

Vides ministrijas vides stratēģijas un informācijas nodaļa ir izstrādājusi **Ilgspējīgas attīstības pamatnostādnes** (1998). Ilgspējīgas attīstības mērķi ir:

- Latvijai jāveido labklājības sabiedrība, kura augstu vērtē un attīsta demokrātiju, līdztiesību, godīgumu un savu kultūras mantojumu;

- Latvijai jāveido stabila tautsaimniecība, kas nodrošina sabiedrības vajadzības, vienlaicīgi panākot, lai ekonomiskās izaugsmes tempi pārsniegtu vides piesārņojuma un resursu patēriņa tempus;
- Latvijai jānodrošina droša un veselību neapdraudoša vide pašreizējai un nākamajām paaudzēm;
- Latvijai jānodrošina pietiekami pasākumi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai;
- Latvijai no starptautiskās palīdzības saņēmējas valsts pakāpeniski jāklūst par valsti, kas spēj pati nodrošināt savas vajadzības un nepieciešamības gadījumā pat sniegt palīdzību citām valstīm;
- Latvijai jānodrošina vides jautājumu integrācija un jāattīsta plāns vides politikas līdzekļu pielietojumam visās citās nozaru politikās;
- Latvijai jānodrošina, lai tirgus ekonomikas mehānismi kalpotu ilgspējīgai attīstībai;
- Latvijai jānodrošina sabiedrības līdzdalība ilgspējīgas attīstības procesos;
- Latvijai nepārtraukti jānovērtē tās progress noteikto ilgspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

Stradu pagasta teritorijas plānojuma (2005. – 2017.) mērķi un to sasniegšanai paredzētās rīcības kopumā atbilst Ilgspējīgas attīstības pamatnostādņem.

Dabas liegumam „**Pededzes lejtece**” ir izstrādāts dabas aizsardzības plāns, kura mērķi ir:

- saglabāt reliktu, bioloģiski daudzveidīgo mežu kompleksu, reto sugu atradnes un to daudzveidību;
- nodrošināt optimālu apsaimniekošanas režīmu, lai saimnieciskā darbība atbilstu lieguma statusam un nebūtu pretrunā ar dabas vērtību saglabāšanas nepieciešamību;
- nepieļaut tādas saimnieciskās darbības, kuras var nelabvēlīgi ietekmēt liegumā esošās aizsargājamās sugas un biotopus;
- nodrošināt liegumam nepieciešamo juridisko aizsardzību, lai plānojot jebkādas darbības šajā teritorijā tiktu respektēts īpaši aizsargājamās dabas teritorijas statuss.

6. Patreizējā vides stāvokļa raksturojums

6.1. Atmosfēras gaisa kvalitāte

Stradu pagastā un tā tuvumā nav lielu piesārņojuma avotu, kas būtiski varētu ietekmēt atmosfēras gaisa kvalitāti. Stradu pagastā ir 11 stacionāro izmešu avoti. Trim uzņēmumiem ir izsniegtas B kategorijas piesārņojošas darbības atļaujas: SIA „Gaujas koks” katlumāja (1,07 MW jauda), SIA „Gulbenes Energo” katlumāja (8 MW jauda) un valsts AS „Vidzemes ceļi”, kuru pārziņā vēl ir metinātava un darbnīcas. Katlumājās kā kurināmais tiek izmantota koksne. Emisiju limiti ir noteikti slāpekļa oksīdiem, oglekļa oksīdam un cietajām daļiņām jeb putekļiem. Vislielākās ir oglekļa oksīda emisijas, kas veido 80% no visa emisiju apjoma (Valsts statistikas pārskats „Nr.2-GAISS” (2002.-2004. gads)).

C kategorijas atļaujas ir izsniegtas astoņiem kokzāģētavas uzņēmumiem – SIA „Vasks”, SIA „Mežvijas”, SIA „Vārpiņas”, zemnieku saimniecība „Krāčukakts”, SIA „Zeltaleja”, individuālais uzņēmums „Da-Li”, IK „SD-40”, SIA „Sendija”, kas nodarbojas ar koka zāģēšanu, ēvelēšanu un

impregnēšanu. Emisiju limits ir noteikts putekļiem. 2004. gadā uzņēmumu faktiskās emisijas nepārsniedza noteiktos emisiju limitus (Valsts statistikas pārskats „Nr.2-GAISS” (2002.-2004. gads)).

Lielākās piesārņojošo vielu emisijas no mobilajiem avotiem varētu būt valsts pirmās kategorijas autoceļu P35 „Gulbene – Balvi – Viļaka – Krievijas rob.” un P-36 „Rēzekne – Gulbene” tiešā tuvumā. Taču, ņemot vērā, ka blīva apbūve nav izvietota cieši gar autoceļu, iedzīvotāju veselību šāda veida piesārņojums neapdraud. Lielākā daļa ceļu kopgaruma pagastā ir ar grants segumu, kas rada atmosfēras gaisa piesārņojumu ar putekļiem sausajos gada periodos.

Saskaņā ar „Smago metālu satura sūnās monitoringa” (2000) un „Monitoring of air pollution in Latvia between 1990 and 2000 using moss” (2004) datiem, atmosfēras gaisa piesārņojuma līmenis Stradu pagastā atbilst Latvijas reģionālajam fona līmenim. Papildus, Stradu pagasta teritorijas plānojumā ir paredzēts uzlabot autoceļu kvalitāti asfaltējot 16 km autoceļa P-36 „Rēzekne – Gulbene” posmu, kas dos nozīmīgu ieguldījumu izmešu samazināšanā atmosfērā.

6.2. Virszemes un pazemes ūdens kvalitāte

Virszemes ūdeņi

Pēc hidrogrāfiskā iedalījuma Stradu pagasta teritorija ietilpst Daugavas lielbaseinā. Stradu pagasta teritorijā Daugavas lielbaseinā ietilpst 11 ūdenstece. Stradu pagasta ūdensteču raksturojums dots 1. tabulā.

1. tab. Virszemes ūdensteču raksturojums

N.p.k.	Lielbaseins	Ūdenstece	Kopējais garums, km
1.	Daugavas	Pededze	134
2.	Daugavas	Kaugurupīte	14
3.	Daugavas	Pogupe	23
4.	Daugavas	Mellupe	23
5.	Daugavas	Melnupīte	5
6.	Daugavas	Krustalīce	24
7.	Daugavas	Mugurve	12
8.	Daugavas	Bebrupīte	11
9.	Daugavas	Knerša	10
10.	Daugavas	Audile	17
11.	Daugavas	Asarupe	14

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu nr. 118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” (2002. gada 12. marta) 2. pielikumu Tirzas posms no Liezeres-Druvienas ceļa tilta līdz grīvai un Pededze no valsts robežas līdz grīvai ir iekļautas prioritāro zivju ūdeņu sarakstā.

Latvijas Vides Aģentūras „Virszemes ūdeņu kvalitātes pārskata 2003” sniegtā informācija liecina, ka prioritārās zivju ūdeņu – Pededzes upes ūdens kvalitāti raksturo labi skābekļa apstākļi (min. skābekļa koncentrācija konstatēta augustā – 5,7 mg/l), maza biogēnu koncentrācija (max. konstatētā N/NO₂ koncentrācija 0,01 mg/l, N/NH₄ koncentrācija 0,12 mg/l, vid. gada koncentrācija N/NO₃ >1 mg/l). Pēc bioloģiskajiem rādītājiem, upe vērtējama kā tīra līdz vāji ietekmēta (o-β-mezosaproba). Bentosa cenoze daudzveidīga un bagāta. Par būtiski neietekmētu upes stāvokli liecina lielais straujiem ūdeņiem raksturīgo strauteņu *Plecoptera* īpatsvars faunas sastāvā. Saprobītātes indekss vidēji 1,7.

Kā lašveidīgo zivju ūdeņu noteikts Pededzes upes posms no valsts robežas līdz Litenei, kā karpveidīgo zivju ūdeņi no Litenes līdz grīvai. Lašveidīgajām un karpveidīgajām zivīm ir ne tikai atšķirīgas prasības pēc upes vai ezera fizikālajiem rādītājiem, bet arī atšķirīgas prasības pēc ūdens ķīmiskās kvalitātes rādītājiem. Upju un ezeru ūdens kvalitātes normatīvi noteikti MK noteikumos nr. 118. „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”. Saskaņā ar „Virszemes ūdeņu kvalitātes pārskata 2003” sniegto informāciju ūdens kvalitāte neatbilst lašveidīgo zivju ūdeņu izvirzītajām prasībām, jo normatīviem neatbilst bioķīmiskā skābekļa patēriņa vērtības, izšķīdušā skābekļa, amonija slāpekļa un kopējā fosfora koncentrācija.

Stradu pagasta teritorijā atrodas trīs ezeri – Kalnis, Mezītis un Lazdags.

Kalnis

Latvijas ūdenstilpju klasifikatora kods	42238
spoguļa laukuma platība, ha	119.5
vidējais dziļums, m	1.8
maksimālais dziļums, m	4.9
vidējais augstums, m v.j.l.	102.7
hidroloģiskais režīms	caurteces
sateces baseina platība, km ²	4.8
caurplūdums (veģetācijas perioda vidējais), m ³ /s	0.024
caurplūdums (gada vidējais), m ³ /s	0.035
ūdens apmaiņas biežums, gadi	1.9
ezeru tips	3

Ezera seklā daļa - it īpaši austrumu un dienvidu mala - lielā platībā ir aizaugusi ar ūdensaugiem. TSI caurredzamībai nevar precīzi aprēķināt, jo mērījumu vietā caurredzamība sniedzās līdz gruntij (1.2 m). Krāsainībai uz ūdens caurredzamību ir nebūtiska ietekme (ezers oligohumozs). Ūdens "nezied", uz ko norāda izšķīdušā skābekļa piesātinājums virskārtā - 102 %. Ņemot vērā skābekļa datus, kā arī ezera kopējo aizaugumu un ūdensaugu sugu sastāvu, ezers atbilst eitrofa ezera statusam. Ezers ir mīkstūdens un oligohumozs, tāpēc jutīgs pret piesārņojumu (biogēniem). Atbilstoši ezeru tipoloģijai ezers pieder pie 3.tipa - ļoti sekls (vidējais dziļums < 2 m), mīkstūdens, oligohumozs.

Mezītis

Latvijas ūdenstilpju klasifikatora kods	42302
spoguļa laukuma platība, ha	69.2
vidējais dziļums, m	0.6
maksimālais dziļums, m	1.0

Datu par ezeru nav, jo tas ir maz pētīts. Ezera piekrastē nav piebraucamu ceļu. Visapkārt ezeram ir saaugušas vilkvālītes, niedres, kosas, elodejas, glīvenes, ežgalvītes, ūdensrozes, lēpes.

Lazdags

Latvijas ūdenstilpju klasifikatora kods	42239
spoguļa laukuma platība, ha	148.1
vidējais dziļums, m	1.4
maksimālais dziļums, m	2.0
vidējais augstums, m v.j.l.	99.1

hidroloģiskais režīms	caurteces
sateces baseina platība, km ²	8.5
caurplūdums (veģetācijas perioda vidējais), m ³ /s	0.038
caurplūdums (gada vidējais), m ³ /s	0.059
ūdens apmaiņas biežums, gadi	1.1
ežera tips	1

TSI caurredzamībai atbilst eitrofam ezeram, taču caurredzamību būtiski ietekmē (samazina) ūdens krāsainība (ezers mezohumoza), kas norāda uz humusvielu būtisku lomu vielu apritē (notiek distrofikācijas process). Ezers stipri aizaudzis - dominē elši un ūdensrozes. Ūdensaugiem ir liela nozīme kā biomasas producentiem, iespējams, ka tie ir pat galvenie producenti ezerā - lai to noskaidrotu, nepieciešama ezera veģetācijas kartēšana un fitoplanktona analīzes. Ezers ir diseitrofs (humusvielām bagāts eitrofs ezers).

Atbilstoši ezeru tipoloģijai ezers pieder pie 1.tipa - ļoti sekls, cietūdens, oligohumoza. Oligohumoza / polihumoza ezera robeža ezeru tipoloģijā ir 80 mg Pt / l, Lazdagam krāsainība ir 78 mg Pt / l - uz robežas starp oligohumozu un polihumozu. Tāpēc, neskatoties uz to, ka pēc krāsainības skaitliskās vērtības ezers pieskaitāms oligohumozo grupai, praktiski humusvielu ietekme ir būtiska, un tā jāņem vērā.

Pagasta teritorijā nav veikta virszemes ūdens kvalitātes instrumentāla kontrole, bet spriežot pēc tā, ka pagastā nav nozīmīgi ūdens piesārņojuma avoti un pēc Zemes reformas strauji samazinājusies lauksaimniecības ķīmizācija un lopu skaits zemnieku saimniecībās, domājams, ka ūdens kvalitāte ir laba.

Stāķu, Šķieneru, Stradu, Zeltaleju un Ceļmalas ciema kanalizācijas iekārtām ir pieslēgtas pašvaldības iestāžu ēkas, daudzstāvu dzīvojamās ēkas un daļa no ģimenes dzīvojamām ēkām. Attīrītie notekūdeņi pa meliorācijas grāvjiem tiek novadīti Pededzes pietekās Krustalīcē, Asarupē vai Melnupītē. Perspektīvā nepieciešams izbūvēt kanalizācijas notekūdeņu dūņu glabātuvi un kanalizācijas sistēmai pieslēgt ciemu teritorijās esošās viengimeņu dzīvojamās ēkas.

Problēmas, kas pagastā veicina ūdens kvalitātes pasliktināšanos ir:

- nav nodrošināta visu notekūdeņu attīrīšana. Sevišķi aktuāla minētā problēma ir Margu ciemā;
- novērojams augsnes un, domājams, gruntsūdens piesārņojums bijušo padomju saimniecību mehānisko darbnīcu un degvielas uzglabāšanas teritorijās;
- Kūtsmēsļu un šķidrā mēslojuma glabātuves neatbilst Labas lauksaimniecības prakses nosacījumiem.

Stradu pagasta teritorijas plānojumā (2005. – 2017.) noteikts, ka kūtsmēsļu un šķidrā mēslojuma glabātuvēm jāatbilst Labas lauksaimniecības prakses prasībām. Pagasta teritorijas plānojumā ūdens aizsardzības nolūkos ir paredzēts paplašināt centralizēto kanalizācijas sistēmu Stāķu, Šķieneru, Stradu, Ceļmalas un Margu ciemos pieslēdzot ciema mājas Gulbenes centralizētajam ūdensapgādes un kanalizācijas tīklam.

Pagasta teritorijas plānojuma apbūves noteikumos ir precizētas arī prasības notekūdeņu savākšanai un attīrīšanai apbūves teritorijās, kur nav izbūvēti maģistrālie kanalizācijas kolektori. Kopumā pagasta teritorijas plānojumā ir iestrādātas prasības virszemes ūdeņu aizsardzībai.

Pazemes ūdeņi

Stradu pagasta teritorija ietilpst Baltijas artēziskajā baseinā, kas ir ūdeni saturošu un ūdeni vāji caurlaidīgu slāņkopu mija. Litoloģiski viendabīgie ūdens saturošie slāņi, kurus vienu no otra atdala ūdeni vāji caurlaidīgie slāņi (sprostsļāņi), veido ūdens horizontus. Blakus iegulošie un hidrauliski saistītie ūdens horizonti tiek apvienoti ūdens horizontu kompleksos.

Dzeramā ūdens apgādei Stradu pagasta teritorijā izmanto 9 ūdensapgādes urbumus, kuru dziļums mainās no 53,5 līdz 115 m. Gandrīz visi ūdensapgādes urbumi ir ierīkoti Pļaviņu – Daugavas apvienoto ūdens horizontā, t.i. pirmo no zemes virsmas kompleksu ar ievērojamiem pazemes ūdeņu resursiem. Pļaviņu – Daugavas ūdens horizontu veido karbonātiski ieži – dolomīti, dolomītmerģeļi ar māla starpkārtām. Ūdens mineralizācija ir 0,3-0,35 g/l, cietība līdz 6 mmol/l. Raksturīgs paaugstināts dzelzs saturs, vidēji līdz 1-1,5 mg/l (norma 0,2 mg/l), kā rezultātā nepieciešama ūdens atdzelžošana.

Katlešu – Ogres ūdens horizontam ūdensapgādē ir mazāka nozīme, kas skaidrojams mainīgo ūdens saturošo smilšakmeņu biezumu un filtrācijas īpašībām. Uz to Stradu pagastā ir ierīkots tikai 1 ūdensapgādes urbums.

Savukārt individuālie patērētāji viensētās plaši izmanto gruntsūdeņus. Gruntsūdeņi iegul no 0.1-0.3 līdz 5-6 m dziļumā, bet vidēji dziļums lielākoties nepārsniedzot 2-3 m. Tā kā ūdeni nesošo nogulumu, galvenokārt smilts un grants biezums ir neliels, gruntsūdeņu resursi parasti ir ļoti ierobežoti.

Artēziskie ūdeņi salīdzinot ar gruntsūdeņiem ir daudz labāk aizsargāti, virszemes piesārņojuma pazīmes tajos sastopamas ļoti reti. Parasti konstatētais piesārņojums te iekļuvis caur nekvalitatīvi izurbtiem vai neapsaimniekotiem urbumiem. Neizmantoti un neapsaimniekoti ūdens apgādes urbumi ir viens no potenciāli visbīstamākajiem pazemes ūdens piesārņošanas avotiem.

Stradu pagasta teritorijas plānojumā (2005. – 2017.) ir noteiktas konkrētas rīcības pazemes ūdeņu aizsardzībai, tanī skaitā noteikts artēzisko urbumu aizsargjoslu platumi. Teritorijas plānojumā izvirzīto prasību izpilde nodrošinātu pazemes ūdeņu aizsardzību.

6.3. Dzeramā ūdens kvalitāte

Dzeramā ūdens apgādei Stradu pagastā izmanto 9 urbumus (2. tabula).

2.tab. Artēziskie urbumi Stradu pagastā.

N. p. k.	Urbuma vieta	Izmantotais ūdens horizonts
1.	"Šķieneri-4"	Salaspils un Pļaviņu ūdens horizonti
2.	"Šķieneri-5"	Salaspils un Pļaviņu ūdens horizonti
3.	ciem. "Ceļmalas-2"	Pļaviņu – Daugavas ūdens horizonts
4.	Šķieneri-3	Daugavas un Salaspils ūdens horizonti
5.	Gulbenes raj. Stradu pag., Šķieneri-2	Pļaviņu – Daugavas ūdens horizonts
6.	meh. darbnīca "Stāķi"	Katlešu un Ogres ūdens horizonti

7.	meh.darbn. "Stāķi"	Daugavas ūdens horizonts
8.	PMK - 11, "Stāķos"	Daugavas ūdens horizonts
9.	ciem. Stradi	Daugavas ūdens horizonts

Dzeramā ūdens kvalitātes kontroli veic Sabiedrības Veselības Aģentūras Gulbenes filiāles laboratorija. Paraugi tiek ņemti gan artēziskajās akās, gan ūdens padeves punktā pie patērētāja. Kopumā ūdens kvalitāte artēziskos urbumos atbilst dzeramā ūdens kvalitātes prasībām. Dzeramajā ūdenī ir paaugstināts dzelzs saturs un tāpēc ieteicams veikt ūdens atdzelžošanu.

Stradu pagasta teritorijas plānojumā (2005. – 2017.) ir paredzēts pieslēgt Gulbenes centralizētajam ūdensapgādes tīklam mājas Stāķu, Šķieneru, Stradu, Margu un Ceļmalas ciemos.

6.4. Atkritumu daudzums, raksturojums un to apsaimniekošana

Stradu pagasta teritorijā nav savas sadzīves atkritumu izgāztuves, atkritumi tiek izvesti uz Beļavas pagasta SAI "Ozolkalns" vai Daukstu pagasta SAI "Zaķīši". Atkritumu apglabāšanai tiek izmantota viena zāģu skaidu atkritumu izgāztuve – „Jaunušņi” ar platību 2.73 ha. Kopējais noglabāto atkritumu daudzums sadzīves atkritumu izgāztuvē uz 2004. gadu ir 280 m³, limits – 1000 m³.

Pamatojoties uz pašvaldības līgumu, atkritumus no iedzīvotājiem un juridiskām personām savāc uzņēmums SIA „Alba”. Nesankcionētu atkritumu izgāztuvju pagastā nav, bet analogi kā visā valstī, pašvaldībā nav uzskaites par sadzīvē lietojamo ķīmisko vai bīstamo atkritumu apjomu.

Stradu pagasta teritorijas plānojums (2005. – 2017.) paredz nodrošināt ar atkritumu konteineriem tūrisma un atpūtas vietas, izveidot sadzīves atkritumu savākšanas – šķirošanas punktus. Perspektīvā Stradu pagastā esošo zāģu skaidu izgāztuvi plānots slēgt un rekultivēt.

6.5. Potenciāli piesārņoto teritoriju raksturojums un izvietojums

Saskaņā ar projektu „Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu apzināšana un reģistrācija Gulbenes rajona teritorijā” Stradu pagastā ir konstatētas viena potenciāli piesārņota teritorija – zāģu skaidu izgāztuve „Jaunušņi”, kas darbojas arī šobrīd. Izgāztuves platība 2.73 ha, uz 2004. gadu noglabāto atkritumu daudzums – 280 m³, limits – 1000 m³.

6.6. Teritorijas bioloģiskā daudzveidība un tās aizsardzība

Stradu pagasta teritorijas bioloģiskā daudzveidība ir saistīta ar valsts nozīmes un vietējās nozīmes īpaši aizsargājamajām teritorijām:

- dabas liegums un NATURA 2000 teritorija „Pededzes lejtece”;
- dabas liegums un NATURA 2000 teritorija „Mugurves pļavas”;
- dabas liegums un NATURA 2000 teritorija „Audīles meži”;
- mikroliegumi.

Platības ziņā vislielākā īpaši aizsargājamā dabas teritorija ir dabas liegums „**Pededzes lejtece**”. Aizsargājamās dabas teritorijas statuss šai teritorijai piešķirts 1999. gadā. Dabas liegumam piešķirts īpaši aizsargājamo teritoriju kods LV0519600 un „C” tips, kas nozīmē ka teritorija

noteikta atbilstoši ES direktīvām „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību”, 92/43 EEK un “Par savvaļas putnu aizsardzību”, 79/409 EEK.

Lieguma platība ir 4663 ha. Teritorijā konstatēti Latvijā īpaši aizsargājami un prioritārie ES aizsargājami biotopi - parkveida pļavas (6530*) un pārmitri platlapju meži (91E0*), prioritārie ES aizsargājami biotopi - melnalkšņu staigāji (9080*), boreālie meži (9010*), purvaini meži (91D0*) un ES aizsargājami biotopi - jaukti ozolu, gobu, ošu meži upju palienās (91F0), palieņu pļavas (6450) un degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās (7120). Teritorijā ir sastopamas vairākas aizsargājamās augu, kukaiņu, putnu un zīdītāju sugas, piemēram, platlapu cinna *Cinna latifolia (Trevir.) Griseb.*, mānīgā knīdija *Cnidium dubium (Schkuhr) Thell.*, zaļā dobzieme *Coeloglossum viride (L.) Hartm.*, no bezmugurkaulnieku sugām - lapkoku praulgrauzis *Osmoderma eremita (Sc.)*, biezā perlamutrene *Unio crassus (PHILIPSSON)*, bērzu briežvabole *Ceruchus chrysomelinus Hoch.*, no putnu sugām - vidējais ērglis *Aquila clanga Pall.*, mazais ērglis *Aquila pomarina G. L. Brehm*, melnais stārķis *Ciconia nigra (L.)*, no zīdītāju sugām - diķu naktssikspārnis *Myotis dasycneme (Boie)*, lācis *Ursus arctos L.* un ūdrs *Lutra lutra (L.)*.

Galvenie apdraudošie faktori ir mežu ciršana un pļavu apsaimniekošanas trūkums. Īpaši svarīgi būtu neļaut aizaugt Latvijā jau tā retajām parkveida pļavām. Būtisku ietekmi uz ekosistēmām atstājusi Pededzes regulēšana, izrokot kanālu un upes lejteci samazinot noteci līdz minimumam, līdz ar to notikušas būtiskas izmaiņas gan krastu ekosistēmās, gan mainījies hidroloģiskais režīms apkārtnē. Kopš 1985. gada ar slūžām būtiski izmainīts ūdens līmenis Aiviekstē un tas atstāj ietekmi arī uz hidroloģisko režīmu tās pietekās, būtiski samazinot plūdu periodu. Šo izmaiņu novērtēšanai nepieciešami kompleksi pētījumi.

Īpaši aizsargājamās dabas teritorija – dabas liegums „**Mugurves pļavas**”. Aizsargājamās dabas teritorijas statuss šai teritorijai piešķirts 2004. gadā. Dabas liegumam piešķirts īpaši aizsargājamo teritoriju kods LV0528800 un „C” tips, kas nozīmē ka teritorija noteikta atbilstoši ES direktīvām „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību”, 92/43 EEK un “Par savvaļas putnu aizsardzību”, 79/409 EEK.

Lieguma platība ir 317 ha. Teritorijā konstatēti Latvijā īpaši aizsargājami un prioritārie ES aizsargājami biotopi - parkveida pļavas (6530*), ES aizsargājami biotopi – jaukti ozolu, gobu, ošu meži upju palienās (91F0), palieņu pļavas (6450) un dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju (3150). Teritorijā ir nozīmīga putnu ligzdošanas vieta un tur sastopamas vairākas aizsargājamās putnu sugas, piemēram, grieze *Crex crex (L.)*, melnā dzilna *Dryocopus martius (L.)*, brūnā čakste *Lanius collurio (L.)*, kā arī iespējama ķikutu *Gallinago media (Lath.)* riestu atrašana.

Kā ietekmējošos faktoros un ietekmes minamas zāles pļaušana un mazas intensitātes ganības nelielā teritorijas daļā. Pēdējo gadu laikā neapsaimniekotā daļa aizaug ar krūmiem. Nav pieļaujama palienu dabiskā reljefa un hidroloģijas režīma degradēšana. Pļavas būtu jāpļauj, vietām jānovāc krūmu apaugums - arī ap nesēnāk ieaugošajiem ozoliem, kam šādas straujas pārmaiņas nenodarītu kaitējumu.

Viena no jaunākajām īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām ir dabas liegums „**Audīles meži**”. Aizsargājamās dabas teritorijas statuss šai teritorijai piešķirts 2004. gadā. Dabas liegumam piešķirts īpaši aizsargājamo teritoriju kods LV0532500 un „B” tips, kas nozīmē ka teritorija noteikta atbilstoši ES direktīvai „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību”, 92/43.

Lieguma platība ir 87 ha. Teritorijā konstatēti prioritārie ES aizsargājami biotopi – pārmitri platlapju meži (91E0*). Teritorija ir viena no labākajām šī biotopa vietām valstī. Lielākā daļa mežu atbilst dabisko mežu biotopu kritērijiem. Teritorijā ir sastopamas vairākas aizsargājamās augu audzes, piemēram, laksis (mežloks) *Allium ursinum* L. un spilvainais ancītis *Agrimonia pilosa* Ledeb., kā arī ķērpju suga parastais plaukšķērpis *Lobaria pulmonaria* (L.) Hoffm.

Kā apdraudošie faktori minami - negatīva ietekme agrāk veiktajai upes taisnošanai un apkārtējo mežu meliorācijai, vieglāk pieejamās vietās notiek lakšu vākšana un vietām ļoti biezs krūmu stāvs.

Stradu pagasta mežos ar Valsts meža dienesta Gulbenes virsmežniecības rīkojumu 2004. un 2005. gadā noteikti 18 mikroliegumi (kopā aizņem 395.6 ha) vairākām putnu un augu sugām – 4 mednim, 2 melnajam stārķim, 1 baltmuguras dzenim, 1 vidējam dzenim, 2 *Allium ursinum*, 2 *Diphysastrum complanatum*, 3 *Pulsatilla patens*, 1 platlapju meža biotopam un 2 biokokiem. Tie atrodas gan VAS „Latvijas Valsts meži” valdījumā esošos, gan privātajos mežos.

Mikroliegumu teritorijās ir aizliegta vai ierobežota darbība, kas apdraud retās sugas vai biotopa pastāvēšanu. Mikroliegumu veidošanu nosaka Sugu un biotopu aizsardzības likums, Meža likums un tiem pakārtotie normatīvie akti. Nozīmīgākie no tiem ir Ministru kabineta noteikumi Nr. 45 (02.02.2001.) „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” un Ministra kabineta noteikumi Nr. 241 (05.12.2000.) „Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”.

Dabas pieminekļi un objekti

Stradu pagastā ir 7 valsts un 7 vietējas nozīmes dižkoki (3. tabula). Dižkoku aizsardzību nosaka „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” Nr. 415/22.07.2003., ar grozījumiem, kas izdarīti ar MK 26.10.2004. noteikumiem Nr. 898.

Vietējas nozīmes aizsargājams objekts ir laukakmens Šķieneros (3.3 x 2.2 x 1.7m).

3. tab. Dižkoki Stradu pagasta teritorijā.

N. p. k.	Nosaukums	Atrašanās vieta	Apkārtmērs (m)
1.	Siljāņu ozols	Pie Zeltalejas pienotavas	6.1
2.	Ozols	Zeltalejā	5.2
3.	Ozols	Pie “Siljāņu” mājām	5.2
4.	Stāķu ozols	Stāķos pie dīķa	5.6
5.	Ozolleju ozols	300 m no “Ozolleju” mājām	5.2
6.	Ozols	Pie somu pirts Pededzes krastā	5.3
7.	Ozols	500 m no ”Zviedru” mājām	6.2
8.	Ozols	Pie Zeltalejas pienotavas	4.1
9.	Ozols	Pie Zeltalejas pienotavas	4.2
10.	Ozols	Pie “Ozolleju” mājām	4.4
11.	Ozols	Pie “Zviedru” mājām	4.3
12.	Ozols	Pie “Zviedru” mājām	4.0
13.	Ozols	Pie “Ozollīču” mājām	4.5
14.	Ozols	Pie “Ozollīču” mājām	4.3

Ainavas

Gulbenes rajona teritorijas plānojuma grozījumos Stradu pagasta teritorijā noteiktas 2 rajona nozīmes augsvērtīgas ainavas:

- **Pededzes ainavu telpa.** Ainavas vizuālā vērtība saistīta ar unikāliem Pededzes upes ieleju skatiem.
- **Kaļņa silu ainava.** Ainavas vizuālā pievilcība saistīta ar ģeomorfoloģiski savdabīgu iekšzemes kāpu masīvu, kas patīkami kontrastē ar apkārtējo vienmuļo līdzenumu. Interesanta sausieņu tipa mežu ainava, kurā harmoniski iekļaujas mežezeri – Kaļņa ezers un Lazdagas ezers.

6.7. Kultūrvēsturiskie objekti, to raksturojums un kultūrvēsturiskās vietas aizsardzība

Stradu pagasta teritorijā atrodas četri valsts un viens vietējas nozīmes kultūras piemineklis (4. tab.).

4. tab. **Nekustamie kultūras pieminekļi Stradu pagastā.**

Aizsardzības nummurs	Statuss	Nozare	Pieminekļa nosaukums	Atrašanās vieta
6107	Valsts nozīmes	Arhitektūra	Zemnieku sēta	Vecdziesniekos
6108	Vietējas nozīmes	Arhitektūra	Zemnieku sēta	Vecmadarniekos
864	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Antanu senkapi (Zviedru kapi)	Pie Antaniem
24	Valsts nozīmes	Vēsture	Mākslinieka J. Madernieka dzimtās mājas	Vecmadarniekos
865	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Jaunpommeru senkapi (Zviedru kapi)	starp Jaunpommeriem, Aizpurciem

Stradu pagasta teritorijas plānojumā (2005. – 2017.) ap kultūras pieminekļiem ir noteikta 500 m aizsargjosla.

6.8. Potenciālie riska objekti un teritorijas un to izvietojums

Stradu pagasta riska teritorijas:

- teritorijas ap automaģistrālēm Gulbene – Balvi – Viļaka – Krievijas robeža un Rēzekne – Gulbene. Risku teritorijā rada bīstamo kravu vešana un potenciālās avārijas. Lai samazinātu avāriju risku Stradu pagasta teritorijas plānojumā (2005. – 2017.) paredzēts automaģistrāles ceļa seguma atjaunošana un asfaltēšana;
- teritorija ap dzelzceļa līniju Pļaviņas – Gulbene. Risku teritorijā rada bīstamo kravu vešana un potenciālās avārijas.
- pagasta meži, it īpaši priežu meži, ir ugunsbīstami.

7. Vides stāvokļa vērtējums teritorijās, ko plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt

7.1. Briežu dārza atrašanās dabas lieguma teritorijā

Dabas liegums „Pededzes lejtece” nodibināts, lai saglabātu reliktu, bioloģiski daudzveidīgo mežu kompleksu, reto sugu atradnes un to daudzveidību, kā rezultātā tajā nav pieļaujama veco un bioloģiski vērtīgo mežu izciršana, hidromeliorācija un citi pasākumi, kuri varētu ietekmēt teritorijas dabas vērtības un traucēt dabisko procesu norisi.

Galvenais lieguma teritorijas apsaimniekošanas uzdevums ir regulēt saimniecisko darbību tā, lai nesamazinātos Pededzes lejteses ekosistēmu bioloģiskā daudzveidība, netiktu iznīcinātas vai degradētas reto sugu dzīvotnes un bioloģiski vērtīgie biotopi.

Lielāko daļu lieguma teritorijas aizņem valsts meža fonda zeme un valsts rezerves zeme, bet ir arī privāti zemes un meža īpašumi. Tādējādi zemnieku saimniecības „Mežsētas” izveidotais briežu dārzs atrodas dabas lieguma teritorijā.

Saskaņā ar patreizējo „Pededzes lejteses” dabas aizsardzības plānu 2000.-2005. gadam, dabas lieguma teritorijā kā tieši ietekmējošie ekosistēmas faktori konstatēti mežsaimnieciskā darbība, traucējumu faktors, kas ir būtisks attiecībā uz reto putnu ligzdošanu, Pededzes regulēšana (kanāla izrakšana, slūžas uz Aiviekstes upi), kā arī saimnieciskās darbības pārtraukšana lieguma teritorijas esošajās lauksaimniecības zemēs. Kā netieši ietekmējošs faktors minēts organizatoriskās problēmas attiecībā uz lieguma teritorijas apsaimniekošanu un kontroli.

Briežu dārza atrašanās dabas lieguma teritorijā varētu būt viens no tūristu piesaistes punktiem. Tā kā viens no valsts politikas mērķiem tūrisma attīstības plānošanā ir integrēt tūrismā vides aizsardzības principus un mērķus, tad dabas lieguma teritorija varētu kalpot kā izziņas tūrisma vieta. Tomēr apmeklētāju pieaugums varētu izraisīt dabas vērtību nomīdīšanu, ugunsbīstamību mežā, atkritumu apjomu palielināšanos. Sabalansēt teritorijas izmantošanas intensitāti ar dabas lieguma tūrisma kapacitāti ir viens no lieguma nākotnes uzdevumiem.

Patreiz dabas liegumam „Pededzes lejtece” tiek atjaunots dabas aizsardzības plāns un šis dokuments noteiks teritorijas zonējumu un definēs apsaimniekošanas pasākumus.

7.2. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu stāvoklis Stāķu, Šķieneru, Stradu, Zeltelejas, Ceļmalu un Margu ciemā

Stradu pagasta teritorijā darbojas piecas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas – Stāķu, Šķieneru, Stradu, Zeltaleju un Ceļmalas ciemos, kuru tehniskais stāvoklis vērtējams kā apmierinošs. Notekūdeņi no attīrīšanas iekārtām pa meliorācijas grāvjiem tiek novadīti Pededzes pietiekās Krustalīcē, Asarupē vai Melnupītē. Notekūdeņu attīrīšana nav nodrošināta Margu ciemā.

Visas individuālās dzīvojamās mājas nav pieslēgtas notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, kas varētu pasliktināt vides kvalitāti ar neattīrītu notekūdeņu novadīšanu vidē. Iespējamais risinājums būtu bioloģisko attīrīšanas iekārtu vai nosēdaku izbūve pie atsevišķām privātmājām, kas nodrošinātu pietiekami attīrītu notekūdeņu novadīšanu vidē.

Stradu pagasta teritorijas plānojumā (2005. – 2017.) ir paredzēts pieslēgt Gulbenes centralizētajam ūdensapgādes un kanalizācijas tīklam mājas Stāķu, Šķieneru, Stradu, Margu un Ceļmalas ciemos.

7.3. Degradētās teritorijas Stradu pagastā

Pamestu ražošanas objektu, nepabeigtu dzīvojamo māju teritorija estētiski degradē pagasta ainavu. Apbūves noteikumi nosaka, ka īpašniekiem ir pienākums sakopt īpašuma teritoriju, tomēr šeit nepieciešama arī pašvaldību iniciatīva.

7.4 NATURA 2000 teritorijas Pededzes lejtece, Mugurves pļavas un Audīles meži

Ar plānošanas dokumentu saistītas vides problēmas, kas saistītas ar briežu dārza atrašanos NATURA 2000 teritorijā „Pededzes lejtece” ir apskatīta iepriekšējā 7.1 sadaļā.

NATURA 2000 teritorijai „Audīles meži” nav individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, kā arī nav dabas aizsardzības plāna. Dabas liegumam „Mugurves pļavas” tiek izstrādāts dabas aizsardzības plāns, kas noteiks teritorijas zonējumu un apsaimniekošanas pasākumus.

8. Teritorijas plānojumā paredzēto darbību ietekme uz vidi

8.1. Tiešās un netiešās ietekmes

Analizējot Stradu pagasta teritorijas plānojumu (2005. – 2017.) iespējams izdalīt plānojumā paredzamo pasākumu tiešās un netiešās ietekmes uz vides kvalitāti.

Tiešās ietekmes

Teritorijas zemes lietojuma veidu izmaiņu radītā ietekme. Lauksaimniecība, mežsaimniecība un dabas aizsardzība ir galvenais zemes izmantošanas veids Stradu pagastā. Lauksaimniecībā izmantojamās zemes īpatsvaram kopējā zemes lietošanas struktūrā ir tendence samazināties Stradu pagastā – 2005. gada sākumā LIZ daudzums samazinājies par 122.7 ha un aizņēma 4227.4 ha jeb 24.4 % no teritorijas kopplatības salīdzinot ar 2000. gadu. 717.77 hektāriem no pagasta LIZ ir nacionālas nozīmes lauksaimniecības zemēm atbilstošs statuss.

Trūkstot līdzekļiem pastāvošo meliorācijas sistēmu apsaimniekošanai un atjaunošanai Stradu pagastā ir tendence samazināties arī meliorēto lauksaimniecisko zemju platībām. Perspektīvā varētu palielināties dabas pamatņu teritorijas platības (krūmāji, pārmitrās teritorijas).

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana tiek sekmēta īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Nekāda jauna apbūve vai saimnieciskā darbība dabas liegumos netiek paredzēta. Tā kā zeme dabas liegumos galvenokārt pieder a/s „Latvijas valsts meži”, kā arī atrodas meža teritorijās, tad risks, ka var notikt nelikumīga saimnieciskā darbība ir neliels.

Autoceļa P-36 „Rēzekne – Gulbene” posmu asfaltēšana ir viena no valsts līmenī plānotām aktivitātēm transporta infrastruktūras uzlabošanai. Paredzamās darbības ietekme uz vidi ir

būtiska, bet salīdzinoši īslaicīga, kas izpaudīsies tikai remontdarbu izpildes laikā. Savukārt autoceļu kvalitātes uzlabošana dos nozīmīgu ieguldījumu izmešu samazināšanā atmosfērā.

Netiešās ietekmes

Uzņēmējdarbības attīstība, ja tā notiek blakus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, var vidi ietekmēt netieša veidā. Tā var kļūt par iemeslu palielinātam notekūdeņu, atkritumvielu vai traucējumu apjomam aizsargājamās dabas teritorijās. Pirms darbības uzsākšanas vēlams konsultēties ar vides speciālistiem, lai minimizētu iespējamo ietekmi.

Tūrisma plūsmas pieauguma ietekme uz vidi izpaužas netiešā veidā traucējot retās un aizsargājamās sugas, īpaši ja tūristi ir ieinteresēti reto sugu dzīvotņu apmeklējumā. Papildus tiek nomīdītas un izbraukātas dabas pamatnes teritorijas, ja pietiekošā daudzumā nav ierīkotas takas, ceļi un brauktuves. Kā arī paplašinoties tūrisma infrastruktūras attīstībai tiek ietekmēta ūdens un atkritumu apsaimniekošana pašvaldībā.

Transporta plūsmas pieaugums. Autoceļu infrastruktūras attīstība var palielināt satiksmes plūsmas intensitāti. Stradu pagasta teritorijas plānojumā ievērojamākā infrastruktūras attīstība ir plānota uz esošajiem pamatiem, kā rezultātā ietekme uz vidi nebūtu būtiska.

8.2. Īslaicīgās un ilglaicīgās ietekmes

Teritorijas plānojumā paredzētās darbības pēc to ietekmes ilguma var iedalīt īslaicīgās un ilglaicīgās (paliekošās) ietekmes darbībās.

Īslaicīgās ietekmes

- Visa veida būvniecība, rekonstrukcija;
- Transporta infrastruktūras paplašināšana;
- Dažāda veida komunikāciju ierīkošana.

Darbības izraisa relatīvi īslaicīgu traucējumu vidē, un pēc to pabeigšanas nerodas nozīmīgi pēcefekti. Galvenās ietekmes ir zemeszemes bojājumi, troksnis, putekļu emisijas, atkritumu koncentrēšanās.

Ilglaicīgās ietekmes

- Zemes transformācija;
- Mežu izciršana;
- Ciematu paplašināšana;
- Viensētu būvniecība

Ilglaicīgās ietekmes darbībām jāpievērš pastiprināta uzmanība, sekojot lai tiktu ievērotas pastāvošās likumdošanas prasības.

8.3. Summārās ietekmes

Par summārajām ietekmēm uz vidi Stradu pagasta teritorijas plānojumā (2005. – 2017.) kontekstā var uzskatīt ietekmju kopumu, kas rodas realizējot teritorijas plānojumā paredzētos pasākumus visā tā darbības laikā.

Tā kā teritorijas plānojuma grozījumu izstrādē, un tajā izvirzītajos nosacījumos ir ievērotas galvenās likumdošanas prasības attiecībā uz vides aizsardzību, var uzskatīt, ka tā summārā

ietekme uz vidi būs pozitīva, salīdzinot ar gadījumu, ja teritorijas plānojuma grozījums izstrādāts netiktu:

- Teritorijas plānojums ietver institūciju izsniegto nosacījumu ieteikumus;
- Nosaka ierobežojumus aizsargājamo teritoriju, dabas pieminekļu, kultūras pieminekļu, kā arī ainaviski vērtīgāko teritoriju izmantošanai;
- Nodrošina pārskatāmu informāciju par teritoriju, tās resursiem un izmantošanas iespējām;
- Spēkā esošs teritorijas plānojums ir pamats lēmumu pieņemšanai par teritorijas izmantošanu un nodrošina lēmumu pieņemšanas atklātumu, jo plānojums ir publisks dokuments;
- Teritorijas plānojums ir pamats investīciju piesaistei, arī rekultivējamo teritoriju un potenciāli piesārņoto vietu sanācijai.

9. Ietekmes uz vidi samazināšana

9.1. Pašvaldības vides politika un vides aizsardzības normatīvi

Pašvaldībā iespējams veikt virkni dabas un vides aizsardzības pasākumu, kuru efektivitāte ir proporcionāla ieguldīto līdzekļu un resursu apjomam. Sabiedrības informēšana, izglītošana, vides aizsardzības kampaņas, investīcijas vides aizsardzībā ir uzskatāmas par vides politikas realizāciju un ir ārpus teritorijas plānojuma nosacījumiem, taču atstāj vienu no lielākajām ietekmēm uz vides kvalitāti.

Izstrādājot pašvaldības teritorijas plānojumu, galvenie elementi no ietekmes uz vidi samazināšanas viedokļa ir likumdošanā izvirzīto prasību ievērošana. Stradu pagasta teritorijas plānojums (2005. – 2017.) paredz, ka pagasta attīstība tiks veicināta saskaņā ar pagasta potenciālajām iespējām – pieejamajiem resursiem, maksimāli saglabājot dabas un kultūrvēsturisko mantojumu. Papildus, pašvaldības saistošie noteikumi ir mehānisms ar kura palīdzību var regulēt un ierobežot pašvaldības teritorijā veicamās darbības.

Galvenais nosacījums no ietekmes uz vidi samazināšanas viedokļa ir Eiropas Savienības un Latvijas likumdošanā izvirzīto prasību ievērošana.

9.2. Teritorijas plānojumā iestrādātās prasības ietekmes uz vidi minimizēšanai

Nozīmīgākie vides un dabas aizsardzības normatīvi izstrādātajā Stradu pagasta teritorijas plānojumā ir ievēroti. Viens no instrumentiem ietekmes uz vidi un potenciālā riska minimizēšanai ir Latvijas tiesību aktos noteikto aizsargjoslu prasību ievērošana.

Aizsargjoslu uzdevums ir aizsargāt dažāda veida objektus no nevēlamas ārējas iedarbības, nodrošinot ekspluatāciju un drošību, vai pasargāt vidi un cilvēkus no kāda objekta kaitīgas ietekmes.

LR Aizsargjoslu likumā ir noteikti 5 aizsargjoslu veidi, un tie ir šādi:

1. Vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas;
2. Ekspluatācijas aizsargjoslas;

3. Sanitārās aizsargjoslas;
4. Drošības aizsargjoslas;
5. Citas aizsargjoslas.

Stradu pagasta teritorijā tiek noteiktas visu veidu aizsargjoslas, ko nosaka LR Aizsargjoslu likums. Teritorijas plānojumā sadaļā par aizsargjoslām, likuma prasības tiek ievērotas. Aizsargjoslas sadalītas pa to veidiem un pie katra aizsargjoslu veida tiek atspoguļots, kur un kādas aizsargjoslas sastopamas pagasta teritorijā.

Vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas tiek noteiktas ap objektiem un teritorijām, kas ir nozīmīgas no vides un dabas resursu aizsardzības un racionālas izmantošanas viedokļa. To galvenais uzdevums ir samazināt vai novērst antropogēnās negatīvās iedarbības ietekmi uz objektiem, kuriem noteiktas aizsargjoslas.

Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas nosaka ūdenstilpēm, ūdenstecēm un mākslīgiem ūdensobjektiem, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas procesu attīstību, ierobežotu saimniecisko darbību applūdināmajās zonās, kā arī saglabātu apvidum raksturīgo ainavu.

Stradu pagasta teritorijas plānojumā tiek noteiktas sekojošas virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas:

- Pededze – ne mazāk kā 300 metrus plata josla katrā krastā;
- Kaugurupīte – ne mazāk kā 50 metrus plata josla katrā krastā;
- Pogupe – ne mazāk kā 50 metrus plata josla katrā krastā;
- Melleupe – ne mazāk kā 50 metrus plata josla katrā krastā;
- Krustalīce – ne mazāk kā 50 metrus plata josla katrā krastā;
- Mugurve – ne mazāk kā 50 metrus plata josla katrā krastā;
- Bebrupīte – ne mazāk kā 50 metrus plata josla katrā krastā;
- Audile – ne mazāk kā 50 metrus plata josla katrā krastā;
- Asarupe – ne mazāk kā 50 metrus plata josla katrā krastā;
- Knerša – ne mazāk kā 50 metrus plata josla katrā krastā;
- Melnupīte – ne mazāk kā 10 metrus plata josla katrā krastā;
- Mezītis – ne mazāk kā 50 metrus plata josla;
- Lazdags – ne mazāk kā 300 metrus plata josla;
- Kalnis – ne mazāk kā 300 metrus plata josla.

Aizsargjoslas ap purviem tiek noteiktas, lai saglabātu bioloģisko daudzveidību un stabilizētu mitruma režīmu meža un purvu saskares (pārejas) zonā. Stradu pagasta teritorijas plānojumā tiek noteiktas sekojošas aizsargjoslas:

- 50 m plata aizsargjosla ap Gulbīša purvu;
- 20 m plata aizsargjosla ap 10 purviem Stradu pagastā ar platību no 10 līdz 100 ha.

Aizsargjoslas ap kultūras pieminekļiem tiek noteiktas, lai nodrošinātu kultūras pieminekļu aizsardzību un saglabāšanu, kā arī samazinātu dažāda veida negatīvu ietekmi uz nekustamiem kultūras pieminekļiem. Stradu pagasta teritorijas plānojumā noteiktas 500 m aizsargjoslas ap valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļiem.

Aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām. Stradu pagasta teritorijas plānojumā noteiktas stingrā režīma aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām. Ap visiem artēziskajiem urbumiem līdz

aizsargjoslas platuma precizēšanai tiek noteikta stingra režīma 30 m plata aizsargjosla. Ķīmiskās un bakterioloģiskās sanitārās joslas platums jānosaka, sastādot urbuma tehnisko pasi.

Ekspluatācijas aizsargjoslas tiek noteiktas gar transporta, telekomunikāciju un citu komunikāciju līnijām, kā arī ap objektiem, kas nodrošina dažādu valsts dienestu darbību. Ekspluatācijas aizsargjoslu galvenais uzdevums ir nodrošināt minēto komunikāciju un objektu efektīvu un drošu ekspluatāciju un attīstības iespējas.

Stradu pagasta teritorijas plānojumā (2005. – 2017.) ir noteiktas šādas ekspluatācijas aizsargjoslas:

Aizsargjoslas gar autoceļiem un dzelzceļiem:

- Gulbene – Balvi – Viļaka – Krievijas rob. autoceļam 60 m aizsargjosla uz katru pusi no ceļa ass;
- Rēzekne – Gulbene autoceļam 30 m aizsargjosla uz katru pusi no ceļa ass;
- Gulbene – Jaungulbene autoceļam 30 m aizsargjosla uz katru pusi no ceļa ass;
- Stāmeriena – Pļavnieki autoceļam 30 m aizsargjosla uz katru pusi no ceļa ass;
- Dzelzceļam Pļaviņas - Gulbene 200 m aizsargjosla no malējās sliedes katrā pusē;
- Dzelzceļam Gulbene – Vecumi 200 m aizsargjosla no malējās sliedes katrā pusē.

Aizsargjoslas gar telekomunikācijas līnijām. Aizsargjoslu platums gar pazemes kabeļu vai gaisvada telekomunikāciju mijām ir 2,5 m attālumā no pazemes kabeļu līnijas vai gaisvada līnijas ass.

Aizsargjoslas gar elektriskajiem tīkliem. Stradu pagasta teritorijas plānojumā ir parādītas 4 kV, 20 kV un 110 kV elektropārvaldes līnijas ar šādu aizsargjoslu platumu ārpus apdzīvotām vietām:

- 4 kV elektropārvaldes līnijai – 10 metri;
- 20 kV elektropārvaldes līnijai – 20 metri;
- 110 kV elektropārvaldes līnijai – 30 metri.

Noteiktais aizsargjoslu platums apdzīvotās vietās ir šāds:

- 4 kV elektropārvaldes līnijai – 2 metri;
- 20 kV elektropārvaldes līnijai – 4 metri.

Aizsargjoslas gar ūdensvadu un kanalizācijas tīkliem. Aizsargjoslu platums gar ūdensvadu un kanalizācijas tīkliem tiek noteikts 5 metru platumā katrā pusē no cauruļvada malas.

Sanitārās aizsargjoslas.

Aizsargjoslas ap kapsētām. Stradu pagasta teritorijas plānojumā noteikta 300 m aizsargjosla ap pagastā esošajiem Ezernieku kapiem.

Aizsargjoslas ap atkritumu izgāztuvēm un ūdens attīrīšanas iekārtām. Stradu pagasta teritorijas plānojumā noteikta 100 m aizsargjosla ap zāģu skaidu izgāztuvi „Jaunušņi” un 100 m plata aizsargjosla ap bioloģiskajām attīrīšanas iekārtām.

10. Izvēlēto alternatīvu pamatojums

Stradu pagasta teritorijas plānojumam (2005. – 2017.) alternatīvas nav izvirzītas.

11. Priekšlikumi teritorijas plānojuma īstenošanas monitoringam

Teritorijas plānojuma īstenošanas monitoringa nepieciešamību nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr. 157 „Kārtībā, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Monitoringu veic ar nolūku konstatēt teritorijas plānojuma īstenošanas tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi un lai noteiktu plānojuma grozījumu izstrādāšanas nepieciešamību. Monitoringu veic izmantojot valsts statistikas datu bāzes, salīdzinot vēsturiskos un aktuālos datus par pārskata teritoriju, kā arī aizsargājamo teritoriju monitoringa datus, ja tādi pieejami.

Stradu pagasta teritorijas plānojuma (2005. – 2017.) īstenošanas monitoringu plānots veikt četrus gadus pēc plānojuma grozījumu izstrādes, tas ir pēc kārtējām pašvaldības vēlēšanām, kā arī pašreizējā plānojuma grozījumu darbības beigu posmā – 2017. gadā. Iegūtā informācija tiks ņemta vērā, izstrādājot teritorijas plānojuma nākamo redakciju, kā arī grozījumus un papildinājumus, ja tādi būs nepieciešami.

12. Kopsavilkums

Vides pārskats sagatavots atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (2004.03.23.). Šie noteikumi nosaka kārtību, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums.

Stradu pagasta teritorijas plānojuma galvenie mērķi ir radīt priekšnoteikumus pagasta ilgtspējīgai un sabalansētai attīstībai nākamo 12 gadu laikā. Ar to saprot optimālus priekšnoteikumus vides aizsardzībai un ekonomisko interešu saskaņošanai. Teritorijas plānojuma galvenie mērķi:

- nodrošināt Stradu pagasta teritorijas racionālu izmantošanu, kas veicinātu līdzsvarotu pagasta ekonomisko attīstību un saglabātu vidi atbilstoši valsts un pašvaldības ilgtermiņa prioritātēm;
- veicināt kvalitatīvas dzīves vides veidošanos Stradu pagasta iedzīvotājiem un sabiedrībai kopumā;
- garantēt zemes īpašnieku un lietotāju tiesības izmantot un attīstīt savu īpašumu vai lietošanā nodoto zemi saskaņā ar teritorijas plānojuma nosacījumiem;
- nodrošināt sabiedrībai iegūt informāciju, izteikt savu viedokli un piedalīties teritoriju plānojuma izstrādāšanas procesā.

Izstrādājot teritorijas plānojumu ņemti vērā nacionālā, plānošanas reģiona un rajona pašvaldības līmeņa plānošanas dokumenti un pamatnostādnes, kā arī vides aizsardzības institūciju viedokļi. Plānojuma izstrādē tika iesaistīti pašvaldības darbinieki, valsts un nevalstiskā sektora pārstāvji un iedzīvotāji.

Stradu pagasta teritorijas plānojumā raksturota rajona teritorijas pašreizējā izmantošana, attīstības priekšlikumi un telpiskās attīstības pamatnostādnes. Stradu pagasta teritorijas plānojums sastāv no sekojošām daļām:

- paskaidrojuma raksts;
- teritorijas plānojums un apbūves noteikumi;
- grafiskā daļa (kartogrāfiskā daļa).

Stradu pagasta teritorijas plānojuma vides aizsardzības mērķis ir risināt Stradu pagastam nozīmīgas vides problēmas ar plānojuma palīdzību, veicināt bioloģisko daudzveidību (dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu labvēlīgu aizsardzības statusu) ņemot vērā ekonomiskās, sociālās, kultūras un reģionālās prasības, kā līdzekļi ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai t.i. bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas dabas aizsardzības plānu izstrādē, lauksaimniecības attīstību, ainavu saglabāšanas un kopšanas iespējas.

Stradu pagastā lielu teritorijas daļu aizņem īpaši aizsargājamās dabas teritorijas NATURA 2000 – Pededzes lejtece, Mugurves pļavas, Audīles meži.

Platības ziņā vislielākā īpaši aizsargājamā dabas teritorija ir dabas liegums „Pededzes lejtece”. Teritorija ietver neregulēto Pededzes palienu ar ozolu audzēm un parkveida pļavām, kur nozīmīgā skaitā ligzdo tādas ES Putnu direktīvas 1.pielikuma sugas kā urālpūce, mazais ērglis, vidējais dzenis, grieze, kā arī melnā dzilna, pelēkā dzilna, sila cīrulis u.c. Pededzes lejteces rajonā saglabājušies meži uz slapjām minerālaugsnēm un kūdras augsnēm - slapjais vēris, gārša, dumbrājs, liekņa, niedrājs. Vietām saglabājušies primārie meži - ozolu un ošu gārša. Ozoli mistrojumā ar citiem lapu kokiem.

Īpaši aizsargājamās dabas teritorija – dabas liegums „Mugurves pļavas” ir nozīmīga putnu ligzdošanas vieta. Aizsargājamās dabas teritorijas statuss šai teritorijai piešķirts 2004. gadā. Galvenā teritorijas vērtība ir dabiskais un maz pārveidotais Pededzes palienu posms ar regulāri applūstošām pļavām un ozolu parkveida pļavām. Ligzdo grieze, iespējama ķikutu riestu atrašana.

Aizsargājamās dabas teritorijas statuss dabas liegumam „Audīles meži” piešķirts 2004. gadā. Teritorija izveidota izcilu pārmitru platlapju mežu aizsardzībai – viena no labākajām šī biotopa vietām valstī. Ļoti lielas lakšu audzes. Pārmitri ošu-melnakšņu-ozolu meži Audīles upes krastos, kas ir Pededzes pieteka. Vietām liels bērzu piemistrojums. Lielākā daļa mežu atbilst dabisko meža biotopu kritērijiem.

Stradu pagasta teritorijas plānojumā raksturota pagasta teritorijas pašreizējā izmantošana, attīstības priekšlikumi un izvirzīti noteikumi apbūvei un saimnieciskajai darbībai. Tā kā daļu Stradu pagasta aizņem Latvijas un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, tad plānojuma izstrādāšanai bija jāievēro aizsargājamo teritoriju likumdošana. Pastāvošā likumdošana nosaka ierobežotu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izmantošanu, tādējādi plānojumā šīs teritorijas tiek minētas un raksturotas, kā arī attiecīgie likumdošanas normatīvie akti.

Stradu pagasta esošais vides stāvoklis raksturojams kā salīdzinoši labs:

- Stradu pagastā un tā tuvumā nav lielu piesārņojuma avotu, kas būtiski varētu ietekmēt atmosfēras gaisa kvalitāti. Atmosfēras gaisa piesārņojuma līmenis Stradu pagastā atbilst Latvijas reģionālajam fona līmenim;
- pagastā nav nozīmīgi ūdens piesārņojuma avoti līdz ar to virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāte ir laba;

- pagastā nav nesankcionētu atkritumu izgāztuvju. Atkritumi tiek izvesti uz Beļavas pagasta SAI "Ozolkalns" vai Daukstu pagasta SAI "Zaķīši".

Realizējot teritorijas plānojumā minētos pasākumus attiecībā uz Stradu pagasta attīstību, viennozīmīgi ir skaidrs, ka teritorijas plānojuma īstenošana neatstās nelabvēlīgu ietekmi uz apkārtējo vidi, t.sk. arī uz cilvēkiem un viņu veselību. Teritorijas plānojuma īstenošanas programma paredz uzlabojumus šādās jomās:

- nodrošinājums ar tīru dzeramo ūdeni;
- centralizētas ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas ieviešana;
- atkritumu apsaimniekošana;
- ceļu infrastruktūras uzlabošana.

Problēmas, kuras neatrisina teritorijas plānojums:

- nav iespējams pilnībā nodrošināt esošo viensētu dzīvojamo un saimniecisko notekūdeņu attīrīšanu;
- notekūdeņu attīrīšana nav nodrošināta Margu ciemā;
- nav atrisināta cieto sadzīves atkritumu savākšana no viensētām.

Nākotnē jāpievērš liela uzmanība pieaugošajai tūristu plūsmai īpaši aizsargājamā teritorijā „Pededzes lejtece” un jāveic pasākumi tūristu plūsmas optimizācijai. Līdz ar tūristu plūsmas pieaugumu, pašvaldības iedzīvotājiem ir iespējas gūt ienākumus no tūrisma attīstības.

Saskaņā ar Stradu pagasta teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu, lai novērstu vai samazinātu tā īstenošanas būtisko ietekmi uz vidi, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos tiek paredzēti nosacījumi atsevišķu teritoriju izmantošanai – teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi, kā arī izvirzīti nosacījumi īpaši aizsargājamo teritoriju aizsardzībai un apsaimniekošanai.

Ietekmes uz vidi samazināšanai pagasta teritorijas plānojumā tiek noteiktas dažādas aizsargjoslas atbilstoši LR „Aizsargjoslu likumam”. Tās aizsargā dažādus objektus no nevēlamas ārējās iedarbības, kā arī pasargā vidi un cilvēku no kāda objekta kaitīgas ietekmes. Noteiktas virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas, aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām u.c.

Teritorijas plānojuma risinājumiem netiek piedāvāti alternatīvie varianti. Izstrādājot Stradu pagasta teritorijas plānojumu netiek paredzēts, ka īstenojot plānošanas dokumentu – t.i. Stradu pagasta teritorijas plānojumu tiks negatīvi ietekmētas NATURA 2000 teritorijas, un tādēļ arī kompensējošie pasākumi nav nepieciešami.

Saistībā ar plānošanas dokumenta – Stradu pagasta teritorijas plānojuma īstenošanu nav paredzamas pārrobežu ietekmes.

Veicot Stradu pagasta teritorijas plānojuma stratēģisko novērtējumu, tika lietoti pamatprincipi: stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra, t.i. vides pārskats, kā arī stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums tika gatavots paralēli Stradu pagasta teritorijas plānojuma 1. redakcijas izstrādei un metodes: informācijas analīze, diskusijas, objektu apsekošana dabā.

Lai izvērtētu plānošanas dokumentu – t.i. Stradu pagasta teritorijas plānojumu (2005. – 2017.) – tā īstenošanas monitoringu plānots veikt četrus gadus pēc plānojuma grozījumu izstrādes, tas ir pēc kārtējām pašvaldības vēlēšanām, kā arī pašreizējā plānojuma grozījumu darbības beigu posmā – 2017. gadā. Iegūtā informācija tiks ņemta vērā, izstrādājot teritorijas plānojuma nākamo redakciju, kā arī grozījumus un papildinājumus, ja tādi būs nepieciešami.

Kopumā jāsecina, ka Stradu pagasta plānojumā ir ievērota pastāvošā vides likumdošana, un tiek ievēroti noteikumi, kas galvenokārt saistīti ar īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un aizsargjoslām. Galvenie Stradu pagasta teritorijas attīstības uzdevumi ir veicināt ekonomisko attīstību, celt iedzīvotāju labklājības līmeni, uzlabot satiksmes un komunikācijas iespējas, kā arī saglabāt un attīstīt dabas vidi.

Izmantotā literatūra

Programmas un stratēģijas

1. Nacionālais vides politikas plāns 2004. – 2008., Rīga, 2003.
2. Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīga, 1999.
3. Latvijas ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes, Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 1998.

Konvencijas un tiesību akti

1. Ramsāres konvencija, Ramsāre, 1971.
2. UNESCO konvencija, Parīze, 1972.
3. Bernes konvencija, Berne, 1979.
4. Riodežaneiro konvencija, Riodežaneiro, 1992.
5. Bonnas konvencija, Bonna, 1979.
6. Eiropas Padomes Direktīva 1985/337/EEK, Eiropas kopienu padome, 1985.
7. Eiropas Padomes Direktīva 97/11/EEK, Eiropas kopienu padome, 1997.
8. Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEK, Eiropas kopienu padome, 1992.
9. Eiropas Padomes Direktīva 2001/42/EEK, Eiropas kopienu padome, 2001.
10. Likums „Par vides aizsardzību”, 1991.
11. Teritorijas plānošanas likums, 2002.
12. Aizsargjoslu likums, 1997.
13. Sugu un biotopu likums, 2000.
14. Likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, 1998.
15. Likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”, 1993.
16. Likums „Par pašvaldībām”, 1994.
17. MK noteikumi Nr. 87 „Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi”, 2004.
18. MK noteikumi Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”, 2004.
19. MK noteikumi Nr. 415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, 2003.
20. MK noteikumi Nr. 212 „Noteikumi par dabas liegumiem”, 1999. ar grozījumiem 2004.
21. MK noteikumi Nr. 45 „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi”
22. MK noteikumi Nr. 284 „Ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu noteikšanas metodika”, 1998.
23. MK noteikumi Nr. 155 „Noteikumi par ūdens lietošanas atļaujām”, 1997.

Citi materiāli

1. Dabas lieguma „Pededzes lejtece” dabas aizsardzības plāns, 2002.

-
2. Darba ziņojums “Malienu reģiona sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona izveides ietekmes uz vidi novērtējums”, 2001.
  3. Nikodemus O., Brūmelis G., Tabors G., Lapiņa L., Pope S. Monitoring of air pollution in Latvia between 1990 and 2000 using moss. *Journal of Atmospheric Chemistry*, 2004.
  4. Stradu pagasta teritorijas plānojuma projekts 2005. – 2017. gads, Stradi, 2005.
  5. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras mājas lapa internetā <http://www.lvgma.gov.lv>